

I. DANE OSOBOWE

Imię: Beata
Nazwisko: Nessel-Łukasik



II. DYPLOMY / STOPNIE NAUKOWE:

1996 – 2001 – studia magisterskie na Uniwersytecie Warszawskim, Wydział Historyczny, Instytut Historii Sztuki – magister historii sztuki (praca magisterska *Działalność parateatralna plastyków pod kierunkiem Józefa Jaremy w latach 1921 – 1939*, napisana pod kierunkiem dr hab. Anny Sieradzkiej, prof. UW).

2001 X – 2002 VI – studia podyplomowe na Uniwersytecie Warszawskim, kierunek Integracja Europejska (praca dyplomowa napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Zofii Sokolewicz).

2003 X – 2010 X – studia doktorskie w Szkole Nauk Społecznych (Graduate School for Social Research) w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk – stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii (praca doktorska *Oblicza samotności. B. Schulz, F. Kafka i S. Beckett w spektaklach teatralnych*, napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Aldony Jawłowskiej, recenzenci: dr hab. Anna Wierzbickiewicz, prof. dr hab. Henryk Jurkowski).

III. ZATRUDNIENIE W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH (PO DOKTORACIE):

2011 – 2021 II – pracownik Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, odpowiedzialny m.in. za badania społeczne i projekty partycypacyjne w otoczeniu muzeum.

2013 – 2020 IX – stały współpracownik Katedry Socjologii Kultury Instytutu Filozofii i Socjologii w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie działającej pod kierunkiem prof. dr hab. Elżbiety Tarkowskiej (m.in. projekt badawczy *Znaczenie miejsc pamięci w budowaniu tożsamości społeczności lokalnej i jej integracji oraz wykłady z Socjologii kultury dla zaawansowanych, Socjologii kultury, Antropologii kulturowej i komunikacji międzykulturowej*).

2017 – 2021 IX – stały współpracownik Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (m.in. projekt badawczy *Badania publiczności muzeów w Polsce*, szkolenia z zakresu badań publiczności oraz tworzenia oferty dla osób starszych, dwie publikacje z serii ABC).

2020 – adiunkt w Zakładzie Socjologii Ogólnej i Badań Interdyscyplinarnych, Instytut Filozofii i Socjologii, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie (m.in. kierownik projektów: *Wybory kobiet. Obecność Polek na uniwersytetach w XX w.*, program *Doskonała nauka. Konferencje 2021-2022; Koalicje pamięci. Dworek „Milusin” 1956-2000*, program *Doskonała nauka. Monografie 2022-2023*; wykłady i ćwiczenia z *Socjologii kultury, Kulturowych uwarunkowań zachowań gospodarczych, Współczesnych problemów socjologii, Antropologii kulturowej i komunikacji międzykulturowej, Sztuki współczesnej*; seminarium licencjackie *Praktyki kulturowe Polaków*).

IV. OMÓWIENIE OSIĄGNIĘĆ I AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ:

Po obronie pracy doktorskiej z socjologii kultury, która powstała pod kierunkiem prof. dr hab. Aldony Jawłowskiej w ramach programu studiów doktoranckich w Szkole Nauk Społecznych przy Instytucie Filozofii i Socjologii PAN w Warszawie, otrzymałam stypendium twórcze Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w kat. Teatr. Dzięki temu opublikowałam monografię pt. *Oblicza samotności. Bruno Schulz, Franz Kafka i Samuel Beckett w polskim teatrze lalek*, która z uwagi na interdyscyplinarny charakter stała się potem przedmiotem dyskusji w kręgach socjologów m.in. na Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie (*Spotkanie z książką*), teatrologów (m.in. podczas dwóch międzynarodowych festiwali teatralnych: *ANIMO 2012, Lalka też człowiek 2012* i na łamach kwartalnika „Teatr lalek” w 2013 r. - recenzja: Teatr Lalek: Samotność w teatrze lalek

| Kamil Kopania (teatrlalek-pismo.pl)) oraz wśród muzealników, którzy brali udział w wydarzeniu towarzyszących wystawom o Brunonie Schulzu w 2012 r. w Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza i w Galerii Narodowej Kordegarda.

W rezultacie doświadczenie zdobyte podczas wieloletniej współpracy z Muzeum Narodowym w Warszawie (1998-2010), studiów w Szkole Nauk Społecznych (2003-2010) oraz w ramach własnych badań (2004-2009), które realizowałam w instytucjach kultury i w organizacjach pozarządowych, umożliwiło mi po ukazaniu się monografii rozpoczęcie wieloletniej współpracy z różnymi jednostkami naukowymi. Dzięki temu od 2012 r. mogłam włączyć się

zarówno w działalności instytucji kultury, które prowadzą własną działalność naukową lub badawczą (Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów) jak i we współpracy z uczelnią wyższą (Akademią Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie), kontynuując równocześnie realizację autorskich projektów dla organizacji pozarządowych, które co roku inicjowały kolejne dyskusje o współczesnych problemach społecznych (m.in. stała współpraca ze Sceną Lalkową im. Jana Wilkowskiego w Kwidzynie od 2012 r. i Unią Teatr Niemożliwy, 2012-2016). Wszystko to w kolejnych latach pracy zawodowej, w tym naukowej, przełożyło się z jednej strony na kontynuację i poszerzanie praktyk na polu edukacji kulturalnej i dydaktyki, a z drugiej na udział w opracowaniu i wdrażaniu trzech wieloletnich projektów badawczych.

1. Badania otoczenia Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (2012-2020)

Pierwszy z tych projektów powstał dla Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, gdzie jako członek interdyscyplinarnego zespołu miałam nie tylko za zadanie aktywnie uczestniczyć w procesie projektowania nowej instytucji kultury, lecz także - z uwagi na moje kompetencje z zakresu badań socjologicznych miałam unikalną możliwość stać się osobą odpowiedzialną przede wszystkim za tworzenie programów społecznych i strategii budowania relacji muzeum z otoczeniem. Dzięki temu mogłam zrealizować zarówno kilka fal badań potencjalnej publiczności „muzeum w budowie” (2015-2017) w oparciu o metodologię badań ilościowych (ankiety), jak też wdrożyć długofalowy projekt badań socjologicznych potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej (2012-2020), który z uwagi na jego partycypacyjny charakter¹ oraz zastosowanie różnych narzędzi badawczych² stał się w końcu przykładem nowatorskiego modelu budowania publiczności muzeum. Na opracowanie tego modelu złożyły się trzy etapy badań.

W ramach pierwszego z nich moim celem była diagnoza, jaką rolę powinno odgrywać otoczenie społeczne w kształtowaniu tożsamości nowo powstającej instytucji kultury, której pierwsza idea była inicjatywą oddolną mieszkańców i mieszkańek jednej z podwarszawskich miejscowości już na początku lat 80. XX w.? W tym celu zdecydowałam się najpierw na

¹ Wcześniej podobny proces próbowało wdrożyć Muzeum Historii Żydów Polskich Polin w 2007 r., który zakończył się, jak pisze Przemysław Sadura, „niepowodzeniem”. Więcej w P. Sadura (2012), *Mielizny partycypacji* [w:] *Partycypacja. Przewodnik Krytyki Politycznej*, „Krytyka Polityczna”, Warszawa, s. 197-199.

² Jednym z nich było założenie prowadzenia badań poprzez mobilną wystawę.

sprawdzenie w formie krótkich wywiadów, jak zespół tworzący Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku postrzega Sulejówek (2012). Dopiero potem w ramach spacerów badawczych, które odbyły się dzięki zgłoszeniu przeze mnie muzeum do programu *Latający animatorzy i latający socjologowie dla muzeum* (2013) oraz mojego autorskiego programu *Oswoić przestrzeń*, który realizowałam w szkołach i podczas wydarzeń o charakterze lokalnym (2014), opracowałam różnego rodzaju mapy pozwalające na zwizualizowanie gęstości sieci relacji oraz zasoby znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie przyszłego muzeum.

W ramach drugiego etapu tych badań, w oparciu o stworzone przeze mnie dokumenty wewnętrzne, zostały zaprojektowane dwuletnie konsultacje społeczne. Pierwsze z nich odbyły się dzięki włączeniu się w proces badawczy, którego byłam kierownikiem projektu, dwójki pracowników Instytutu Filozofii i Socjologii Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej: prof. dr. hab. Piotra T. Kwiatkowskiego i mgr Anny Pokrzywy. Głównym celem naszych prac badawczych (3 realizatorów wkład po równo 33%) było zdiagnozowanie, jak przedstawiciele różnych środowisk działających na terenie Sulejówka postrzegają muzeum oraz jakie są ich oczekiwania wobec tego rodzaju instytucji? Badania w oparciu o wspólnie wypracowane narzędzia (3 badaczy wkład po równo 33%) zostały wówczas zrealizowane z zastosowaniem badań jakościowych, a ich efekty przedstawiono zarówno zespołowi Muzeum, pracownikom Instytutu, jak i szerszemu gronu w postaci artykułu naukowego: P.T. Kwiatkowski, B. Nessel-Lukasik, A. Pokrzywa. (2015), *Wykorzystanie konsultacji społecznych w procesie tworzenia modelu muzeum partycypacyjnego*, w: „Kultura i społeczeństwo”, nr 3 (mój wkład w powstanie tego tekstu to 33%, co potwierdzają 3 oświadczenia stanowiące załącznik do tej dokumentacji).

Moją rolą w opracowaniu wytycznych do badań było postawienie pytania, czy idea partycypacji społecznej, która stała się przedmiotem moich studiów dzięki podjęciu współpracy z Forum Praktyków Partycypacji, i koncepcja muzeum partycypacyjnego, którą włączyłam do swoich tematów badań dzięki uczestnictwu w dwóch edycjach międzynarodowego projektu Laboratorium Muzeum ([Laboratorium-muzeum-spoiecznosc.pdf \(teatrnn.pl\)](#)), stanowią odpowiednie ramy do zbudowania relacji pomiędzy Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku a mieszkańcami tego miasta? Stawiając pytanie o nowy model partycypacji w kulturze, zamierałam sprawdzić, czy faktycznie jest to właściwe rozwiązanie dla muzeum historycznego, będącego równocześnie miejscem

pamięci. A jeśli tak, to dlaczego? W jakim wymiarze partycypacji przyjęcie tego modelu miałoby sens? W rezultacie postawienie tego typu pytań w odniesieniu do określonych praktyk społecznych i zmian zachodzących we współczesnym muzealnictwie umożliwiło mi na podstawie wspólnej (z Kwiatkowskim i Pokrzywą) analizy danych z badania (3 autorów wkład po 33 %) na:

- a) opracowanie strategii dla muzeum dotyczącej relacji z Sulejówkiem i jego mieszkańcami dla muzeum (dokument wewnętrzny, niepublikowany);
- b) wdrożenie w muzeum cyklicznych projektów partycypacyjnych dla lokalnej społeczności;
- c) wdrożenie monitorowania procesu budowania relacji muzeum z otoczeniem poprzez realizację kolejnych badań socjologicznych.

Dzięki temu w ramach trzeciego, ostatniego etapu tych badań miałam możliwość skorzystać z różnych metod. Z jednej strony kontynuowałam badania jakościowe wśród mieszkańców Sulejówka, do których realizacji zaprosiłam 20 studentów II roku socjologii Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w ramach projektu badawczego *Znaczenie miejsc pamięci w budowaniu tożsamości społeczności lokalnej i jej integracji* (2015). Dzięki temu udało mi się zrealizować badania jakościowe, które studenci przeprowadzili wśród 3 grup potencjalnej publiczności: młodzieży w wieku gimnazjalnym, osób dorosłych mających dzieci w wieku szkolnym oraz osób starszych (indywidualne wywiady pogłębione N: 40)³ o ich sposobach postrzegania muzeum oraz oczekiwaniach względem nowej instytucji kultury. Wszystko to potwierdziło, że pomimo przedłużania się okresu powstawania nowej instytucja kultury w Sulejówku możliwość udziału w wydarzeniu kulturalnym organizowanym w miejscu związanym z Piłsudskim wpływa pozytywnie na poszerzenie znajomości tego rodzaju miejsc pamięci (61,3%) i stopniowo buduje nie tylko markę muzeum, ale też relacje z otoczeniem społecznym.

Z drugiej strony, w celu poszerzenia zakresu badań prowadziłam badania ilościowe (3 ankiety) mające na celu poznanie opinii o postrzeganiu muzeum wśród uczestników wydarzeń o charakterze lokalnym (Bieg Marszałka 2015 – N: 186, 2016 N: 87, Noc Muzeów 2015 – N: 186, 2016 – N:101), jak i sposobu postrzegania Józefa Piłsudskiego i muzeum w środowiskach ponadlokalnych (badania towarzyszące wystawie czasowej muzeum

³ W oparciu o wyniki tych badań powstała także praca licencyjaka: M. Olejnik. (2016), *Rola Muzeum Józefa Piłsudskiego w opinii mieszkańców Sulejówka*, Warszawa.

prezentowanej w przestrzeni miejskiej w 7 miastach, N: 690). Na ich podstawie udało się nie tylko potwierdzić, że dla ponad połowy respondentów postać Piłsudskiego ma znaczenie i pozostaje dla większości symbolem Polski, wartości narodowych i niepodległości, a dla niektórych także skutecznych rządów, ale także to, że chociaż jest on powszechnie rozpoznawany respondenci sporadycznie potrafia wypowiedzieć się szerzej o tej postaci historycznej. W rezultacie w ramach tych badań udało się ustalić, że fakt odczuwania przez większość uczestników badań dumy z Piłsudskiego nie przekłada się ani na ich znajomości miejsc związanych z tą postacią, ani na wiedzę o życiu tej osoby i jej osiągnięciach.

Wszystko to pozwoliło mi zarówno na przygotowanie rekomendacji dla zespołu pracującego nad wystawą stałą (dokument wewnętrzny, 2017), jak też na poszerzenie zakresu współpracy z lokalną społecznością. Dlatego efekty tego rodzaju połączenia procesu badań socjologicznych z procesem budowania relacji w oparciu o działania o charakterze partycypacyjnym starałam się na bieżąco prezentować, aby wyniki tych badań mogły stać się przedmiotem różnego rodzaju polemik o roli muzeum w otoczeniu społecznym i przyczyniać się tym samym do poszerzania wpływu tego rodzaju badań na funkcjonowanie społeczeństwa. W rezultacie badania zrealizowane w Sulejówku stały się:

a) przedmiotem dyskusji w ramach wystąpień na konferencjach o charakterze naukowym, na których w oparciu o studium przypadku muzeum w Sulejówku były omawiane korzyści wynikające z realizacji badań społecznych i wdrażania na ich podstawie długofalowej strategii budowania relacji z lokalną społecznością w celu ukorzenienia nowej instytucji w tkance społecznej i zbudowania sieci trwałych relacji z różnymi środowiskami z zachowaniem zasad społecznej odpowiedzialności:

2016 VI – wystąpienie *Wyplatanie miejsca* na konferencji naukowej *Sfera publiczna – przestrzeń – muzeum* zorganizowanej przez Instytut Socjologii Uniwersytetu Opolskiego;

2018 IV – wystąpienie *Teoria a praktyka. Badania jako narzędzie rozwoju publiczności* na międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez Uniwersytet Kardynała St. Wyszyńskiego;

2018 IX – wystąpienie (razem z R. Suplem) *Through the Doorstep. Museum in Relation to Its Milieu* na Międzynarodowej konferencji *Museums and Identities* zorganizowanej przez Muzeum Króla Jana III, Pałac w Wilanowie oraz międzynarodowe stowarzyszenie muzealników ICOM;

2019 IV – wystąpienie *Spółeczność lokalna w muzeum w świetle badań i praktyk* na konferencji naukowej *Badania publiczności krakowskich instytucji kultury* zorganizowanej przez Zakład Zarządzania Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Narodowe w Krakowie, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Filharmonię Krakowską im. Karola Szymanowskiego;

2019 VI – wystąpienie *W poszukiwaniu nowych metod. „Wielość rzeczywistości” w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku* na transdyscyplinarnym sympozjum badań jakościowych zorganizowanym przez Instytut Socjologii Uniwersytetu Kardynała St. Wyszyńskiego.

b) przedmiotem wystąpień na seminariach i w panelach dyskusyjnych będących źródłem inspiracji dla środowiska osób pracujących w muzeach, co potwierdziły potem działania podejmowane m.in. Muzeum Łazienki Królewskie, Muzeum Zabawek w Krakowie i in.:

2017 IX – *Programy społeczne w muzeum*, w ramach cyklu *Muzealny think-thank. Społeczna odpowiedzialność muzeum*, Muzeum Historii Żydów Polskich Polin;

2020 V – *Widok z okna. Badania społeczności w polskich muzeach* w ramach cyklu *Muzealny think tank. Muzea i sąsiedztwo*, Muzeum Historii Żydów Polskich Polin;

2020 XII – *Społeczna odpowiedzialność muzeów. Diagnoza potrzeb w zakresie działań partycypacyjnych*, panel dyskusyjny zorganizowany w ramach projektu naukowego *Społeczna odpowiedzialność publicznych instytucji kultury – przykład muzealnictwa* przez Katedrę Socjologii Kultury Uniwersytetu Kardynała St. Wyszyńskiego;

2022 X 12 – *Postmuzeum jako zwornik różnego rodzaju wspólnot*, wystąpienie online zorganizowane w ramach projektu naukowego *Społeczna odpowiedzialność publicznych instytucji kultury – przykład muzealnictwa* przez Katedrę Socjologii Kultury Uniwersytetu Kardynała St. Wyszyńskiego.

c) w formie rozdziałów w monografiach i artykułów w naukowych czasopismach, do których odwoływali się potem muzealnicy przede wszystkim w swoich praktykach a także tekstach publikowanych głównie na łamach rocznika „Muzealnictwo”, który nadal pozostaje jedynym czasopismem naukowym dedykowanym muzeom w Polsce:

B. Nessel-Lukasik. (2016), *Wyplatanie miejsca [w:] Sfera publiczna – przestrzeń – muzeum*, Uniwersytet Opolski w Opolu, Opole, s. 63-78.

Celem tej publikacji było przedstawienie na podstawie studium przypadku, jaką rolę mogą odgrywać badania i programy społeczne w procesie budowania instytucji kultury. Na

przykładzie dwóch etapów badań zrealizowanych dla Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku chciałam pokazać, jak dzięki prowadzeniu długofalowych badań można dokonać weryfikacji zakresu poszerzania społecznego oddziaływania muzeum, aby móc nie tylko wpisać tego rodzaju działania na stałe w program instytucji, ale także stopniowo zwiększać ich skuteczność i pogłębiać zakres ich wpływu na otoczenie.

Robert Supeł, dr Beata Nessel-Lukasik. (2019), *Through the Doorstep. Museum in Relation to Its Milieu*, [w:] *Museums and Identities. Planning an Extended Museum*, red. Dorota Folga-Januszewska, Martina Lehmannová, Jasna Gaburová, Elke Kellner, Paweł Jaskanis, „Muzeologia” t. 20, Warszawa (mój wkład to 50%: *Public consultations, Local community and the museum, Museum and the local community, Common space, A multitude of realities. About us and the museum*, p. 255-264, co potwierdza oświadczenie stanowiące załącznik do tej dokumentacji).

Celem powyższego artykułu było pokazanie, jak wygląda proces budowania relacji Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku z otoczeniem z dwóch perspektyw: kadry zarządzającej (Robert Supeł, wicedyrektor muzeum) i pracownika odpowiedzialnego za projekty i badania społeczne (mój wkład). W oparciu o ten dwugłos chcieliśmy wprowadzić do dyskusji o charakterze międzynarodowym pytanie o to, jaki skutek przynosi wpisanie badań społecznych nie tylko w proces włączania społeczności lokalnych w działalność instytucji kultury, ale też w strategię zarządcze muzeum. Ponadto to jak realizowanie tego rodzaju badań w ramach projektów partycypacyjnych faktycznie wpływa na projektowanie długofalowych, inkluzywnych procesów tworzenia wspólnej przestrzeni i próby przełożenia teorii III miejsca Raya Oldeburga na praktykę państwowej instytucji kultury – muzeum historycznego.

B. Nessel-Lukasik. (2019), *Projekt „Wielość rzeczywistości. O nas i muzeum”*, „Kultura Współczesna”, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, nr 2, s. 177-190.

Przedmiotem tego tekstu było przede wszystkim zwrócenie uwagi na potrzebę poszerzania metod i narzędzi badawczych stosowanych do poznawania potrzeb i oczekiwań publiczności muzeum. Z tego względu w artykule skoncentrowałam się głównie na przedstawieniu, w jaki sposób projektowanie mobilnych, interaktywnych wystaw edukacyjnych wpływa na wypracowanie nowych możliwości w zakresie zbierania informacji i opinii od potencjalnych odbiorców danej instytucji kultury. Powyższą problematykę omawiałam na podstawie projektu edukacyjno-badawczego *Wielość rzeczywistości* Muzeum Józefa Piłsudskiego

w Sulejówku, w ramach którego byłam nie tylko kierowniczką projektu, ale także kuratorką wystawy mającej pełnić również funkcję narzędzia badawczego. Dzięki temu w oparciu o działania w przestrzeniach (nie)muzealnych i zebrane podczas nich „głosy” publiczności starałam się pokazać, na ile połączenie ze sobą tradycyjnych i eksperymentalnych metod badawczych może nie tylko pogłębić skuteczność prowadzonych badań, ale także pozwolić na odstąpienie wielu różnic pomiędzy deklaracjami potencjalnej publiczności (sąsiadów muzeum) a jej realnymi oczekiwaniami i kompetencjami.

B. Nessel-Lukasik. (2019), *Teoria a praktyka. Badania jako narzędzie rozwoju publiczności w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku*, „Muzealnictwo”, Warszawa

2019, nr 60.

W tekście domykającym cykl artykułów o charakterze naukowym (5), poświęconych analizie poszczególnych etapów badań socjologicznych zrealizowanych w okresie budowy Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku w społeczności lokalnej, zdecydowałam się poszerzyć spectrum analizy tego rodzaju problematyki poprzez zestawienie rezultatu wieloetapowego procesu zrealizowanego w Sulejówku z wynikami badań, w których uczestniczyłam jako jeden z dwóch badaczy (mój wkład to 50%) w ramach projektu *Badania publiczności muzeum w Polsce* Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. W ten sposób chciałam z jednej strony pokazać, co utrudnia muzeom w Polsce prowadzenie tego typu badań i często uniemożliwia systematyczne gromadzenie wiedzy o ich odbiorcach. Z drugiej natomiast, w oparciu o rezultaty badań w Sulejówku, chciałam także zwrócić uwagę na to, co może być korzyścią dla instytucji kultury, która chciałaby na stałe wdrożyć długofalowe projekty badań publiczności.

Podsumowując przebieg badań zrealizowanych dla Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, mogę powiedzieć, że w oparciu o efekty tych kilkuletnich procesów badawczych i zapis zamieszczony w Rezolucji nr 1, przyjętej przez Zgromadzenie Generalne The International Council of Museums (ICOM) w Mediolanie w dniu 9 lipca 2016 r. ([ICOMs-Resolutions 2016 Eng.pdf](#)), udało mi się wraz z zespołem współpracowników reprezentujących różne obszary funkcjonowania instytucji opracować i wdrożyć nowatorską koncepcję muzeum, muzeum relacyjnego (Monografia: J. Byszewski, B. Nessel-Lukasik. (2020), *Muzeum relacyjne. Przed / za progiem*, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku,

Muzeum Króla Jana III, Sulejówek, która ukazała się jako pierwszy tom nowej serii wydawnictw o charakterze naukowym: *Muzeologia – nowe miejsca*).

Powyższa koncepcja, którą opracowałam razem z Januszem Byszewskim (mój wkład to 50%, co potwierdzają oświadczenia stanowiące załącznik do tej dokumentacji), zakłada że:

a) muzeum relacyjne ma tworzyć wspólne pola spotkań z mieszkańcami, które znajdują się przed i za progiem jego siedziby i domów sąsiadów;

b) muzeum relacyjne ma różnymi metodami badawczymi i artystycznymi pracować nad stworzeniem przestrzeni wypełnionej twórczymi relacjami i doświadczeniami ważnymi dla wszystkich uczestników procesu budowania wspólnoty;

c) muzeum relacyjne, praktykując sąsiedztwo, ma włączyć w obszar swojej uwagi to, co jest obok, kierując swoją refleksję ku temu, co się wydarzy w przyszłości w oparciu o przeszłość i teraźniejszość.

W tym celu instytucja, która chciałaby rozwijać powyższą koncepcję, powinna nie tylko oferować krótkoterminowe projekty, ale przede wszystkim – w oparciu o strategię budowania relacji z otoczeniem spójną z innymi działaniami muzeum – realizować proces społeczny oparty na działaniach długofalowych, którym będą towarzyszyć także badania socjologiczne. Dlatego w efekcie wdrożenia tej koncepcji w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku powstał pierwszy w Polsce Dział Programów Lokalnych, który po otwarciu instytucji przejął odpowiedzialność za dalsze budowanie kapitału społecznego w oparciu o pogłębianie i rozwijanie relacji muzeum z otoczeniem. Obecnie ten dwuosobowy zespół odpowiada zarówno za projekty o charakterze partycypacyjnym dedykowane lokalnej społeczności, jak również za dalszy rozwój międzypokoleniowego programu wolontariatu stałego, opartego w głównej mierze na zasobach lokalnych.

Rezultaty tych badań naukowych, które były realizowane w powiązaniu z konkretną praktyką na polu kultury, zostały docenione przez różne środowiska, w tym przede wszystkim przez:

a) środowisko muzealników, które w konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku. Sybilla 2020 w kat. Zarządzanie przyznało wyróżnienie dla programu *Dział Programów Lokalnych*, a wypracowane w ramach tego procesu praktyki wpisało w rekomendacje dla innych instytucji dążących do zbudowania własnych relacji z otoczeniem (Muzealny think-tank: Muzea i sąsiedztwo // publikacja by POLIN Museum - Issuu). Tym samym zrealizowane w ramach tego procesu *prace i projekty badawcze (...)* zaowocowały, zdaniem dr. hab.

Zygmunta Kalinowskiego, dyrektora Muzeum w Koszalinie, nie tylko wartościowymi opracowaniami naukowymi, ale również miały swój wymiar praktyczny, były dostrzegane przez wiele muzeów w Polsce i poza jej granicami wytyczając w wielu miejscach nowe perspektywy dla myślenia o roli muzeów we współczesnym świecie (fragment rekomendacji dla Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego);

b) środowisko akademickie skupiające osoby współpracujące z muzeami w Polsce, które uznało muzeum relacyjne nie tylko za przykład wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki (do dokumentacji załączam osoby dokument ze szczegółowym wykazem zakresu wpływu potwierdzonym w ramach ewaluacji nauk socjologicznych za okres 2017-2021), ale też za *nowatorski*, zdaniem dr hab. Doroty Folgi-Januszwskiej, byłej prezes ICOM Polska, prof. ASP w Warszawie, *bardzo ważny wkład w rozwój polskiego muzealnictwa – czego szczególnym dowodem / śladem jest projekt i publikacja* (fragment rekomendacji dla Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego);

c) interdyscyplinarne środowisko badaczy muzeów w Polsce, które proces zrealizowany dla muzeum w Sulejówku zaczęło postrzegać jako przykład nowego głosu (*choć wielogłosowego*) w debacie o sposobach tego działania i odpowiadających im kształtach instytucji kultury (prof. dr hab. Grzegorz Godlewski, fragment recenzji monografii J. Byszewski, B. Nessel-Łukasiak. (2020), *Muzeum relacyjne. Przed / za progiem*, „Muzeologia. Nowe miejsca” t. I, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Muzeum Pałac Króla Jana III w Wilanowie, Warszawa) oraz jako kierunek, który wyznacza obiecujący horyzont myślenia o rozszerzaniu i przekształcaniu jej [instytucji będącej muzeum historycznym] możliwości (dr Maria Kobielska, adiunkt w Katedrze Antropologii Literatury i Badań Kulturowych UJ, fragment recenzji monografii. Więcej na: WYMYŚLANIE MUZEUM RELACYJNEGO | Muzealnictwo (muzealnictworocznik.com)));

d) międzynarodowe środowisko skupiające się wokół kwestii sąsiedztwa i budowania relacji w oparciu o działania w przestrzeni publicznej, które w 2022 r. wpisało koncepcję *muzeum relacyjnego* do katalogu dobrych praktyk, opublikowanego w formie online podczas Triennale w Oslo (Relational museum. On the threshold / beyond threshold • Neighbourhood Index).

II. Badania publiczności muzeów w Polsce (2017-2021)

Od 2017 r. z uwagi na wzrost zainteresowania badaniami publiczności w instytucjach kultury w oparciu o studium przypadku Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku dołączyłam do trzysobowego zespołu badawczego (obok prof. dr. hab. P. T. Kwiatkowskiego i koordynatorki projektu J. Grzonkowskiej), który w ramach programu Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów miał zrealizować pierwszy, kilkuletni proces badań różnych grup odbiorców muzeów w Polsce (2017-2021). Dzięki temu jako socjolożka, ale też i muzealnica miałam możliwość:

a) uczestniczyć w opracowaniu diagnozy potrzeb różnych grup publiczności muzeów w Polsce w oparciu o wyniki badań zrealizowanych razem z prof. dr. hab. Piotrem T. Kwiatkowskim (mój wkład to 50%), które z uwagi na uspołnienie całego procesu badawczego (5 fal badań) pozwoliły nam na triangulację danych ilościowych i jakościowych, jakie zostały zebrane w ramach badań eksploracyjnych o charakterze wieloetapowym. Wszystko to było możliwe, ponieważ każdy z etapów prac badawczych, jakie zostały przez nas zrealizowane w ramach poszczególnych edycji badań dotyczących określonej problematyki, został oparty na zachowaniu za każdym razem dwóch perspektyw (wewnętrznej – pracownicy muzeum, i zewnętrznej – przedstawiciele publiczności i innych interesariuszy instytucji) oraz trzech kategorii respondentów (muzealników, współpracowników i przedstawicieli danych grup publiczności). Dzięki temu pomimo odmienności problematyki poszczególnych fal badań (badanie pilotażowe w 2017 r., otoczenie społeczne muzeów w 2018 r., osoby starsze w muzeum w 2019 r., dorośli w wieku produkcyjnym w muzeum w 2020 r., dzieci i ludzie młodzi w wieku do 18 lat w muzeum w 2021 r.) udało się w ramach badań realizowanych razem z prof. dr. hab. Piotrem T. Kwiatkowskim zebrać materiał umożliwiający przeprowadzenia różnego rodzaju analiz krzyżowych niezależnie od problematyki danej edycji badań.

b) współtworzyć raporty z poszczególnych etapów prac badawczych (Publiczność muzeów - NIMOZ – mój wkład do 50%), które stały się podstawą do opracowania najpierw publikacji o charakterze dydaktycznym (P.T. Kwiatkowski, B. Nessel-Lukasik. (2018), *ABC. Badania publiczności w muzeum*, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Warszawa – mój wkład to 50%), a następnie do wydania przez zespół monografii Publiczność w muzeum (nimoiz.pl) (mój wkład w powstanie publikacji to 33%, co potwierdzają 3 oświadczenia stanowiące załącznik do tej dokumentacji) dotyczącej nie tylko różnych aspektów funkcjonowania tego rodzaju instytucji kultury we współczesnym świecie, ale przede

wszystkim prezentującej wpływy różnego typu zjawisk społecznych i kulturowych na relacje pomiędzy muzeum a jego odbiorcami. Dlatego głównym celem powstania tej publikacji było przede wszystkim podjęcie próby odpowiedzi na pytanie o to, jaką rolę w kształtowaniu współczesnych znaczeń muzeum mogą dziś odgrywać jego odbiorcy. Co decyduje o powstawaniu tego typu zależności i dlaczego? Czy rzeczywiście w kolejnej dobie wzrostu skali doświadczenia nowych zjawisk kulturowych oraz różnego rodzaju kryzysów, publiczność muzeów wywiera istotny wpływ na trwałość tych instytucji? Próba odpowiedzi na powyższe pytania zaproponowana przez zespół w składzie: prof. dr hab. Piotr T. Kwiatkowski, dr Beata Nessel-tukasik, Joanna Grzonkowska, została uznana przez recenzentów:

za publikację, która zdaniem prof. dr. hab. Marka Kucia *podejmuje się odpowiedzieć na szereg istotnych pytań dotyczących społecznego wymiaru funkcjonowania muzeów. Czyni to na bazie empirycznych badań przeprowadzonych w Polsce, w odniesieniu do muzeów polskich i ich polskiej publiczności, aczkolwiek sens pytań i wartość udzielonych nań odpowiedzi wykracza poza polski kontekst i ma znaczenie ogólniejsze (fragment pierwszej recenzji wydawniczej);*

za książkę, która zdaniem dr hab. Moniki Murzyn-Kupisz, prof. UJ, *podejmuje niezwykle ciekawy i aktualny temat definiowania, postrzegania i badania szeroko rozumianej publiczności muzealnej. Jej ukierunkowanie zaakcentowane jest już w interesującym, dwuznacznym tytule będącym grą słów (gra ta być może mogłaby być wyjaśniona czytelnikom szerzej na wstępie). Wpisując niebanalne, autorskie i wielowątkowe badania publiczności w aktualny dyskurs na ten temat, Autorzy całościowo podsumowują i pokazują wyniki wieloletniego przedsięwzięcia badawczego NIMOZ. Dzięki temu czytelnik ma szansę zapoznać się z bardzo bogatym i wielowątkowym zbiorem danych (fragment drugiej recenzji wydawniczej);*

c) opracowywać, na podstawie wyników zrealizowanych w ramach tego procesu badań, programy szkoleń dla muzealników zainteresowanych poznawaniem publiczności swoich instytucji (NIMOZ: szkolenie *Badania publiczności. 01, 2018-2023* – udział 130 osób; *Badania publiczności. 02, 2022-2023* – udział 40 osób; mój wkład w przygotowanie i realizację tych szkoleń to 50%).

d) projektować i realizować program rocznego szkolenia w ramach międzynarodowego projektu Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów oraz Deutscher Museums

Bund German-Polish Museum Dialogue, 2021, w którym uczestniczyło 30 muzealników oraz 10 ekspertów z Polski i Niemiec.

Obecnie staram się kontynuować współpracę z Narodowym Instytutem Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów jako członkini redakcji naukowej rocznika „Muzealnictwo” i jury konkursu na wydarzenie muzealne roku „Sybilla 2022” oraz wdrażać kolejne tego typu badania dzięki stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizując przy wsparciu Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Mazowieckiego Instytutu Kultury i Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie (partnerzy projektu) autorski projekt badawczy *Stany równowagi. Zarządzanie muzeum w dobie kryzysów globalnych i lokalnych* (2023). Głównym celem tego projektu jest bowiem opracowanie diagnozy pozwalającej na scharakteryzowanie kierunków oraz zakresów zmian, jakie w okresie ostatnich trzech lat i dynamicznego wzrostu kryzysów globalnych i lokalnych zaszły w muzeach w Polsce. Dlatego w ramach realizowanych przeze mnie badań jakościowych (indywidualne wywiady pogłębione) w 34 instytucjach reprezentujących muzea różnego typu działające w odmiennym otoczeniu na terenie poszczególnych województw dążę obecnie do zebrania materiału, na podstawie którego oraz zebranych wcześniej danych zastanych zamierzam dookreślić, jak tego typu doświadczenia wpłynęły na skuteczność zarządzania zasobami wewnętrznymi i zewnętrznymi muzeów w Polsce oraz czy doprowadziły one do wykształcenia się nowych celów i metod pracy. Mam nadzieję, że dzięki temu powstanie publikacja cyfrowa (raport) zawierająca zestaw dobrych praktyk dla muzealników odpowiadających za procesy zarządcze i zbiór rekomendacji dla pracowników instytucji kultury projektujących programy szkoleń mające podnosić kompetencje kadr kultury.

III. Badania pamięci zbiorowej i indywidualnej (2016-2022)

Od 2016 r. moje działania z zakresu pracy akademickiej (współpraca z Akademią Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej), muzealnictwa (praca w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku) i badań publiczności (współpraca z Narodowym Instytutem Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów) dopełniły prace z zakresu badań nad pamięcią, które realizowałam pod kierunkiem prof. dr. hab. Piotra T. Kwiatkowskiego w oparciu o zasoby Archiwum Społecznego Sulejówka, które stworzyłam razem z dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sulejówku, Iwoną Zbrozczyk (sulejowek@po.sasiedzku.pl). To

poszerzenie pola badawczego było możliwe dzięki wdrożeniu przeze mnie w ramach strategii *Sulejówek* w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku długofalowego projektu *Archiwum Społeczne Sulejówka*, którego główne cele opracowałam w oparciu o wizyty studyjne w Bramie Grodzkiej, w Ośrodku „Pogranicze – sztuka, kultura i nauka”, w Domu Spotkań z Historią, w nieistniejącym już dzisiaj Centrum im. Ludwika Zamenhofs oraz na podstawie rezultatów organizowanego przeze mnie w ramach działań w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku cyklu spotkań *Moje miasto. Moja historia*, w których wzięli udział reprezentanci różnych środowisk lokalnych (2015). Jednym z efektów tych i innych działań o charakterze partycypacyjnym realizowanych w partnerstwie m.in. z Miejską Biblioteką Publiczną oraz z Towarzystwem Przyjaciół Sulejówka, którego stałam się członkiem, było uruchomienie w muzeum tworzenia kolekcji historii mówionej dedykowanej społeczności lokalnej. Dzięki temu już w 2016 r. pojawiła się możliwość złożenia na konkurs Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego projektu, którego głównym celem miało być utrwalenie nośników pamięci o głównym obiekcie muzeum, dworku „Milusin”. Tym samym, dzięki pozyskanej dwuletniej dotacji na projekt (moja rola w nim to: kierownik projektu), którego tytuł *Stoję przed jakąś dziwną trąbką* stanowił nawiązanie do słów Józefa Piłsudskiego, zostało zebranych 96 relacji biograficznych, w tym 89 dotyczących dzieciństwa osób, które w latach 1956-2000 chodziły do Miejskiego Przedszkola nr 1, mieszczącego się wówczas w dawnym domu rodziny Piłsudskich.

W 2018 r. wszystkie te relacje stały się podstawą do opracowania przez uczestników tego projektu o charakterze partycypacyjnym 3-minutowych słuchowisk radiowych. Radioodbiornik z tymi mikroopowieściami został przekazany podczas finału programu w Belwedrze do Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, stając się tym samym punktem odniesienia i inspiracją dla innych muzeów państwowych⁴ (wyróżnienie w konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku. Sybilla 2018, kat. Edukacja) zainteresowanych budowaniem wspólnot lokalnych wokół muzeum w oparciu o różne repozytoria czasu przeszłego. Wytworzenie tego rodzaju nowych nośników pamięci przez społeczność lokalną i muzeum nie przełożyło się jednak na zachowanie w przestrzeni nowej instytucji kultury tych warstw pamięci. Z tego względu powstało pytanie o to, w jaki sposób muzeum historyczne mogłoby włączać się w pracę pamięci różnego typu wspólnot z uwzględnieniem dłuższej niż tylko

⁴ Kolejne takie archiwa społeczne w muzeach państwowych utworzyło Muzeum Łazienki Królewskie i Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

okres realizacji projektu perspektywy i dlaczego miałoby się podejmować tego rodzaju działań? Próbą odpowiedzi na oba te pytania stało się opracowanie w formie monografii naukowej relacji biograficznych zebranych podczas jednego z dwudziestu jeden projektów partycypacyjnych, jakie zostały zrealizowane przeze mnie w ramach pracy w instytucji kultury i współpracy z lokalną społecznością na etapie budowy muzeum.

Wykorzystując metodologię historii mówionej i badania pamięci indywidualnej oraz warsztatów badawczych socjologii i historii oraz antropologii, zdecydowałam się na weryfikację, w jaki sposób zarówno relacje między pamięcią biograficzną a zbiorową, jak i innego typu czynniki mogą oddziaływać na proces wytwarzania się więzi społecznych i budowania relacji między różnymi użytkownikami tej samej przestrzeni. Czy przyjęte w trakcie rekonstrukcji ogrodu historycznego i odtwarzania wnętrza dworu „Milusin” założenia oraz hipotezy są słuszne? Czy jednak proces budowania relacji pomiędzy byłymi wychowankami przedszkola a miejscem pamięci, które jest dzisiaj kolejnym pomnikiem historii, tworzy obecnie zupełnie inną ramę pamięci społecznej? A jeśli tak, to dlaczego?

Opierając się na metodzie ciągłego porównywania i czterokrotnej pogłębionej analizie całego materiału, którą przeprowadziłam odwołując się m.in. do teorii społecznych ram pamięci Maurice'a Halbwachsa, koncepcji czasu społecznego Émile'a Durkheima, triady przestrzennej Henri Lefebvra i założeń Paula Connertona dokonałam najpierw weryfikacji, który wątek jest doświadczeniem całej grupy, a który tylko danego pokolenia albo nosiciela pamięci. Następnie zdecydowałam się na podzielenie materiału na to, co przeżyło się na wytworzenie pewnej sieci wspólnych powiązań i na to, co stanowiło przykład pewnych anomalii lub wyłącznie indywidualnych doświadczeń. Dzięki temu udało mi się wyodrębnić określone czynniki wpływające na wytworzenie się dzięki pracy pamięci relacji pomiędzy nosicielem pamięci a miejscem pamięci.

W ten sposób, w oparciu o roczny proces badawczy i wielokrotną analizę osiemdziesiąt dziewięciu relacji biograficznych byłych wychowanków Miejskiego Przedszkola nr 1 w Sulejówku doprowadziła mnie do następujących wniosków:

a) wczesny okres dzieciństwa nie zawsze jest doświadczeniem biograficznym obciążonym amnezją w zakresie pamięci jednostki;

b) nie oznacza to jednak, że wychowanie się w okresie dzieciństwa w dawnym domu piłsudskich przekładało się w każdym przypadku osób biorących udział w projekcie muzeum na zainteresowanie przeszłością tego miejsca. W związku z powyższym niezależnie od okresu historycznego w każdej grupie osób uczęszczających do Miejskiego Przedszkola nr 1 w Sulejówku w latach 1956-2000 pojawiały się takie opinie, które nie miały wiedzy na temat znaczenia tego muzealnionego już dzisiaj pomnika historii;

b) co więcej z uwagi na zmiany w strukturze społecznej mieszkańców zachowanie pamięci o Piłsudskich w okresie PRL-u nie zawsze było powiązane z mieszkaniem rodziny w Sulejówku od okresu II Rzeczypospolitej. Dlatego wśród nosicieli pamięci, którzy wzięli udział w projekcie muzeum, znalazły się zarówno osoby, które pomimo mieszkania obok dworku „Milusin” od wielu lat nie znały jego historii, jak i osoby, które chociaż sprowadziły się do tego miasta dopiero w II połowie XX wieku „przywiozły” pamięć o Józefie Piłsudskim ze sobą dzięki przekazowi międzypokoleniowemu, jaki został zachowany w ich pierwszym układzie kultury;

c) w rezultacie niezależnie od rocznika spoiwem pozwalającym w większości przypadków na zbudowanie silnej relacji pomiędzy miejscem pamięci a biografią nosiciela pamięci okazywała się przede wszystkim pamięć typu umiejscowienie a nie pamięć typu pomnik, co tym samym przekłada się na społeczną potrzebę wytworzenia różnego typu „koalicji pamięci”, aby faktycznie miejsca, które są dziś pomnikami historii, mogły stać się na nowo zwornikami dla wielu wspólnot;

d) jedną z ról społecznych, jaką mogłoby pełnić współczesne muzeum, powinno być zatem tworzenie przestrzeni do budowania tego typu koalicji i aktywne uczestniczenie w pracach pamięci zarówno w obszarze pamięci zbiorowej, jak i społecznej, jeśli faktycznie mają to być instytucje dialogiczne, otwarte na potrzeby różnych grup odbiorców – odmiennych wspólnot pamięci umożliwiające im doświadczenie polifoniczności i sprawczego wpływu przeszłości na teraźniejszość.

W 2021 r. efekty powyższych badań, opracowałam w postaci monografii *Koalicje pamięci. Dworek „Milusin” 1956-2000*, która miała być próbą odpowiedzi także na to, jak muzea mogą przyczynić się do powstania narzędzi niezbędnych do zachowania ciągłości różnego rodzaju przekazu i minimalizowania ryzyka wystąpienia zjawiska amnezji kulturowej czy korozji więzi społecznych. Jak odpowiadając za wytworzenie nowych treści w pamięci

zbiorowej, muzea mogą w miejscach istotnych dla społeczności, które pełniły dawnej różnorodnej rolę, równocześnie troszczyć się o te warstwy pamięci, które dziś, z punktu widzenia treści wystaw muzealnych mogą wydawać się nieistotne, czy drugorzędne.

W 2023 r., po otrzymaniu pozytywnych recenzji wydawniczych autorstwa prof. dr hab. Anny Landau-Czajki i prof. dr. hab. Andrzeja Szpocińskiego książka pt. *Koalicje pamięci. Dworek „Milusin” 1956-2000*” ukazała się w ramach serii *Współczesne Społeczeństwo Polskie wobec Przyszłości* (t. 15) Wydawnictwa Naukowego Scholar (publikacja została sfinansowana z programu *Doskonała Nauka – monografie* przez Ministerstwo Edukacji i Nauki). Korzystny odbiór przedstawionych w niej treści, z jakim spotkałam się wśród przedstawicieli różnych środowisk lokalnych w Sulejówku spowodował, że teraz staram się kontynuować tego typu badania jako członkini zarządu Towarzystwa Przyjaciół Sulejówka odpowiedzialna m.in. za dalszy rozwój *Archiwum Społecznego Sulejówka*, w tym m.in. za realizację nowych nagrań historii mówionej oraz za ich opracowanie i upowszechnienie na portalu *Sulejówek po sąsiedzku* ([Sulejówek – po sąsiedzku \(sulejowekposasiedzku.pl\)](https://sulejowekposasiedzku.pl/)).

IV. Inne projekty badawcze (2021-2023)

Od 2021 r. poza pracą dydaktyczno-naukową na uczelni oraz realizacją nowych projektów badawczych w ramach kolejnych dotacji współtworzę artystyczno-badawczą Grupę Celową, w ramach której realizuję projekty społeczne i badania społeczne na terenie Mazowsza. Dzięki temu w 2022 r. miałam możliwość zrealizować własne badania wśród odbiorców projektu *Czy mnie słyszała?* (badania ilościowe wśród dorosłych – N: 97, badania jakościowe wśród dzieci – N: 34) oraz mogłam przygotować narzędzia do badań, które będę realizować w ramach nowego projektu, *Władza pyta(ń)* wśród mieszkańców Warszawy w 2023 r. Tego rodzaju działalność łączę z aktywną działalnością na polu kultury, dzięki współpracy z różnymi instytucjami kultury, realizując badania w ramach wspólnie projektowanych zadań lub w ramach własnych autorskich projektów, takich jak m.in. *(Od)dźwięki*, które opracowałam dla Muzeum Ziemi Błońskiej w 2022 r. w celu poznania potrzeb i oczekiwań osób z Ukrainy (badania jakościowe).

Szczegółowy wykaz osiągnięć naukowych, w tym 16 publikacji, 11 raportów z badań, 13 wystąpień na konferencjach naukowych oraz udział w 4 zespołach badawczych i 2 komitetach organizacyjnych konferencji międzynarodowych zamieszczam w osobnym

dokumencie: Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.

V. OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE, ORGANIZACYJNE ORAZ POPULARYZUJĄCE NAUKĘ LUB SZTUKĘ:

Od 2012 r. najpierw jako współpracownik, a następnie jako pracownik badawczo-dydaktyczny – adiunkt w Zakładzie Socjologii Ogólnej i Badań Interdyscyplinarnych (Instytut Filozofii i Socjologii, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie) prowadzę zajęcia z zakresu socjologii ogólnej, socjologii kultury, antropologii oraz badań społecznych. W latach 2015/2016 zrealizowałam w ramach zajęć kursowych dla studentów socjologii II roku projekt badawczy *Znaczenie miejsc pamięci w budowaniu tożsamości społeczności lokalnej i jej integracji*, dzięki czemu studenci mogli zrealizować badania terenowe w oparciu o studium przypadku (badania jakościowe N: 40 oraz ilościowe N: 186), które następnie opracowali w postaci częściowych raportów, a wyniki przedstawili na konferencji podsumowującej realizację projektu. Zebrany w ten sposób materiał stał się m.in. podstawą do napisania pracy licencjackiej przez jednego z realizatorów tych badań.

Od października 2020 r., po objęciu stanowiska adiunkta, poszerzyłam zakres swoich zajęć dydaktycznych m.in. o seminarium *Praktyki kulturowe Polaków*, w ramach którego powstało 15 prac licencjackich, oraz zrealizowałam 2 projekty naukowe. Pierwszy z nich: polegał na zorganizowaniu międzynarodowej konferencji *Wybory Kobiet. Obecność Polek na uniwersytetach w XX w.* Jako członek komitetu organizacyjnego oraz kierownik projektu, który był realizowany w ramach programu *Doskonała Nauka. Konferencje 2021-22* odpowiadałam m.in. za współtworzenie programu konferencji, pozyskanie partnerów projektu, promocję wydarzenia oraz jego realizację w wersji polsko-angielskiej online na platformie zewnętrznej, dzięki czemu wydarzenie miało 100 uczestników polskojęzycznych i 48 anglojęzycznych oraz mogło być potem w pełni udostępnione w formie postprodukcji na stronie internetowej Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.

Drugi projekt naukowy, który mogłam zrealizować dzięki zatrudnieniu jako adiunkt na uczelni, polegał na przygotowaniu do wydania monografii *Koalicje pamięci. Dworek „Milusin” 1- 1956-2000* i zgłoszeniu publikacji na konkurs ogłoszony w ramach programu

Doskonała Nauka. Monografie 2022-23. Dzięki pozytywnemu rozpatrzeniu mojego wniosku książka mogła ukazać się w ramach serii *Współczesne Społeczeństwo Polskie Wobec Przeszłości* Wydawnictwa Naukowego Scholar i stać się przedmiotem dyskusji w różnych środowiskach. Pierwsze z tego typu spotkań odbyło się od razu po ukazaniu się monografii, 1 kwietnia br. w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, umożliwiając tym samym podjęcie wspólnej rozmowy na tematy poruszone w publikacji zarówno w gronie naukowców (Koalicje pamięci. Dworek Milusin 1956-2000 | promocja książki dr Beaty Nessel-Lukasik – Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (muzeumpiłsudski.pl)), jak i z udziałem przedstawicieli różnych środowisk działających w społeczności lokalnej w Sulejówku (ilość uczestników wydarzenia: ponad sto osób) Kolejne tego typu spotkania będą miały miejsce:

- a) podczas międzynarodowej konferencji *Environmental Narratives: History, Memory, Trauma*, która odbędzie się w dniach 21-22 kwietnia na Uniwersytecie w Turku (wystąpienie *Parallel stories*);
- b) w ramach kolejnego *Spotkania z książką* organizowanego przez Instytut Filozofii i Socjologii, które odbędzie się w maju br. na Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej;
- c) podczas międzynarodowej konferencji *Mnemonic Pluralism and Critical Dialogue in the Museum*, która odbędzie się w dniach 23-25 września br. na Uniwersytecie w Talinie (wystąpienie *A relational museum and the democratization of memory in a historical museum*).

Z uwagi na zakończenie 3 wieloletnich projektów badawczych obecnie pracuję nad przygotowaniem nowego projektu badawczego *Muzeum dzieci. Europa Środkowo-Wschodnia*, którego celem będzie nakreślenie głównych kierunków rozwoju muzeów w Polsce pod kątem potrzeb dziecięcej publiczności oraz zweryfikowanie hipotezy o potrzebie popularyzacji idei muzeum dzieci i jej wdrożenia w Polsce w celu poszerzenia oferty muzeów o nową jakość, która w perspektywie długofalowej miałaby pogłębić wpływ muzeów na budowania kapitału społecznego tym regionie Europy. Podstawą do opracowania tego projektu i przygotowania zgłoszenia na konkurs będą stanowiły wyniki moich analiz danych zastanych i badań, które przeprowadziłam w ubiegłym roku wśród dzieci i dorosłych w ramach projektu *Czy mnie słychać?*

Poza pracą naukową i dydaktyczną równocześnie kontynuuję współpracę z wieloma instytucjami i uczelniami wyższymi, gdzie realizuję wykłady z zakresu sztuki (Muzeum Narodowe w Warszawie, wykłady o sztuce współczesnej takie, jak np. *(Nie)rzeźba. Koncepcja rzeźby społecznej Josepha Beuysa*), projektów społecznych (Instytut Teatralny, studia podyplomowe - Pedagogika teatru: *Wystawa jako narzędzie badawcze*) oraz muzealnictwa (Uniwersytet Warszawski, podyplomowe studia muzealnicze: *Muzea a społeczności lokalne, Model muzeum partycypacyjnego a inne modele zarządzania instytucją kultury; Mikronarracje czy wielkie narracje. Budowanie przekazu muzeum w dobie postmodernizmu*). W rezultacie mam stały kontakt z różnymi środowiskami zajmującymi się zarówno popularyzowaniem sztuki i nauki, jak i tworzącymi sieć podmiotów współpracujących w obszarze kultury (m.in. Mazowiecki Instytut Kultury, partner projektu stypendialnego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum Historii Żydów Polskich Polin – organizator *Muzealnego think-thanku* i in.).

Dzięki temu corocznie mam możliwość uczestniczenia w wymianie wiedzy i doświadczeń (wystąpienia na 13 konferencjach, udział w 5 konferencjach w Polsce i za granicą oraz w 12 seminariach i 8 szkoleniach) oraz mogę włączyć się w pracę nad wydawnictwami popularno-naukowymi (7), nad opracowywaniem ekspertyz dla instytucji kultury (9), co zostało zauważone i docenione w różnych środowiskach (2 stypendia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; 5 nagród i 5 wyróżnień za zrealizowane projekty).

Szczegółowy wykaz tych wszystkich osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę umieszczam poniżej, aby tym samym dopełnić spectrum autoprezentacji, w jaki sposób łączę działalność na polu naukowym ze współpracą z różnymi środowiskami (instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, twórcami) i z praktyką, by inspirując się socjologią działania Alaina Touraine'a oraz postulatami nurtu socjologii zaangażowanej, którą praktykowała m.in. Maria Jarosz, móc realizować procesy badawcze w oparciu o aktywne uczestnictwo w badanych zjawiskach i możliwość wdrażania efektów prac naukowych w instytucjach kultury.

1. Nagrody, wyróżnienia za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizatorskie:

PRZED DOKTORETEM:

2004 – wyróżnienie w konkursie na najlepsze prace seminaryjne w Szkole Nauk Społecznych za esej *Teatr marzeń i snów – Gubal Wahazar St. I. Witkiewicza w teatrze lałkowym*.

PO DOKTORACIE:

2010 - 2011 – Grand Prix na II Giełdzie projektów edukacyjnych m.st. Warszawy 2011 za realizację projektu *Muzeum na wynos* na terenie: szpitali, placówek terapeutycznych i świetlic środowiskowych w ramach programu Muzeum Narodowego w Warszawie (wykonawca).

2012 – stypendium twórcze Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – wydanie pracy doktorskiej i promocja publikacji na: Międzynarodowym Festiwalu *ANIMO 2012*, Kwidzyn; na Międzynarodowym Festiwalu *Lalka też człowiek 2012*, Warszawa; w Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie podczas wystawy *B. Schulz. Rzeczywistość przesunięta*; na spotkaniu towarzyszącym wystawie *Drohobycz artystów w Galerii Kordegarda* w Warszawie oraz w ramach cyklu *Spotkanie z książką*, jaki jest realizowany przez Akademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.

2016 V – wyróżnienie w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku. Sybilla 2015 w kat. Edukacja dla programu *O niepodległości dla najmłodszych*, I nagroda w konkursie Mazowieckie Zdarzenie Muzealne – Wierzbą 2017 (kierownik projektu).

2018 V – wyróżnienie w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku. Sybilla 2017 dla programu w kat. Edukacja *Szafa. Międzypokoleniowe warsztaty twórcze* (kierownik projektu).

2019 V – wyróżnienie w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku. Sybilla 2018 w kat. Edukacja dla programu *Stoję przed jakąś dziwną trąbą* (kierownik projektu).

2019 X – II nagroda Warszawskiego Programu Edukacji Kulturalnej dla programu *Wieleść rzeczywistości. Wystawa o nas i muzeum* (kierownik projektu).

2021 IX – wyróżnienie w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku. Sybilla 2020 w kat. Zarządzanie dla programu *Dział Programów Lokalnych* (autorka koncepcji projektu, kierownik projektu).

2021 X – nagroda indywidualna Mazowieckiego Programu Edukacji Kulturalnej za społeczne działania twórcze w kat. konsekwentne działania twórcze za budowanie muzeum otwartego na lokalną społeczność.

2022 V – nagroda rektorska III stopnia w kat. organizacja.

2023 – stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w kat. Zarządzanie kulturą i wspieranie rozwoju kadr kultury.

2. Publikacje o charakterze popularno-naukowym:

PRZED DOKTORATEM:

- (2007) *Mare tenebrarum. Bednarski na Foksal*, „Obieg”, Centrum Sztuki Współczesnej, [Mare tenebrarum. Bednarski na Foksal | obieg.pl \(u-jazdowski.pl\)](#).
- (2007) *Warszawska prywatka*, „Obieg”, Centrum Sztuki Współczesnej, [Warszawska prywatka | obieg.pl \(u-jazdowski.pl\)](#).
- (2007) *Rewitalizacja szczecińskiej Łasztowni*, „Obieg”, Centrum Sztuki Współczesnej ([Rewitalizacja szczecińskiej Łasztowni | obieg.pl \(u-jazdowski.pl\)](#)).
- (2007) *Nowe spojrzenie na łódzką kolekcję sztuki: szkic II*, „Obieg”, Centrum Sztuki Współczesnej ([Nowe spojrzenie na łódzką kolekcję sztuki: szkic II. | obieg.pl \(u-jazdowski.pl\)](#)).
- (2008) *Intymna strona miasta. Festiwal Wola Art.*, „Obieg”, Centrum Sztuki Współczesnej ([Intymna strona miasta. Festiwal Wola Art | obieg.pl \(u-jazdowski.pl\)](#)).

PO DOKTORACIE:

- (2018) *Badania publiczności*, seria ABC, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Warszawa 2018 (współautor: P.T. Kwiatkowski, mój wkład to 50%).
- (2019) *Moje miasto. Moja historia. Moje muzeum?* [w:] *Edukacja w nowych muzeach i instytucjach kultury*, red. M. Szelaż, Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT w Poznaniu, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.
- (2019) *Senior w muzeum* (red. i art.), seria ABC, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Warszawa.
- (2020) *Widok z okna* [w:] E. Chomicka, M. Konopka, B. Nessel-Łukasik, O. Śliwińska (red.) *Muzealnym think-tank. Muzea i sąsiedztwo*, MHŻP POLIN; Muzeum Józefa Piłsudskiego, Warszawa 2020, s. 60-71.
- (2021) [Beata Nessel-Łukasik: building relations between the museum and its surroundings | EPALÉ \(europa.eu\)](#).

3. Uczestnictwo w konferencjach (bez wystąpień) i szkoleniach (lista wystąpień na konferencjach naukowych jest ujęta w osobnym załączniku (*Wykazie osiągnięć naukowych albo artystycznych*)):

PO DOKTORACIE:

- 2010 IX – XII** – *Laboratorium Animacji Muzealnej*, Centrum Sztuki Współczesnej, (uczestnik szkolenia).
- 2012 V** – *Warsztat o warsztacie*, Małopolski Instytut Kultury (uczestnik szkolenia).
- 2012 X** – konferencja naukowa *Słowo na terytorium sztuki dla dziecka*, 19. Biennale sztuki dla dziecka (uczestnik konferencji).
- 2012 XII** – *Forum Alternatywna edukacja filmowa*, Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu (uczestnik szkolenia).
- 2013 VIII** – XVI edycja seminarium z cyklu *Nowoczesne Muzea i Galerie, Multimedia w muzeach i galeriach* (uczestnik szkolenia).
- 2013 XI** – Forum Edukatorów Muzealnych w Kielcach (uczestnik konferencji)
- 2014 VI** – *We are museum*, Muzeum Etnograficzne w Warszawie (uczestnik konferencji).
- 2014 X** – Forum Edukatorów Muzealnych w Wieluniu (uczestnik konferencji).
- 2015 IV** – XXII edycja seminarium z cyklu *Nowoczesne Muzea i Galerie, Muzea narracyjne – media i metody budowania opowieści* (uczestnik szkolenia).
- 2015 V** – seminarium *Rodzina w instytucji kultury – instytucja kultury dla rodziny*, Brama Poznania w Poznaniu (uczestnik konferencji).
- 2015 V** – szkolenie *Projektowanie oferty instytucji kultury w odpowiedzi na potrzeby lokalnej społeczności* program KADRY KULTURY, Narodowe Centrum Kultury (uczestnik szkolenia).
- 2015 V** – konferencja *Między interpretacją a kreacją. Negocjowanie znaczeń w (nie)miejscach (nie)pamięci*, Muzeum Stutthof w Sztutowie (uczestnik konferencji).
- 2015 VI** – projekt *Laboratorium Muzeum*, Muzeum Woli (uczestnik szkolenia).
- 2016 V** – IX – program *Teatr ze społecznością*, Fundacja Drama-Way (uczestnik szkolenia).
- 2016 VIII** – projekt *Laboratorium Muzeum II*, Dom Spotkań z Historią w Warszawie (uczestnik szkolenia).
- 2017** – szkolenie *Archiwum Społeczne*, Ośrodek Karta w Warszawie (uczestnik szkolenia).
- 2018 VII** – VII – szkolenie *Tworzenie oferty programowej w oparciu o lokalne dziedzictwo materialne i niematerialne*, Narodowe Centrum Kultury (uczestnik szkolenia).
- 2019 XII** – **2020 IX** – *Muzealny think-thank. Muzea i sąsiedztwo*, MHŻP Polin, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (współautor programu szkolenia).
- 2020 XII** – Forum Edukatorów Muzealnych (uczestnik szkolenia)

2021 XII – 2022 III – kurs tutoringu zorganizowany przez Aakademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej (uczestnik szkolenia).

2021 II – 2022 III – szkolenie *German-Polish Museum Dialogue*, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów & Deutscher Museums Bund (autor koncepcji programu szkolenia i wykonawca programu szkolenia).

2022 I – debata w ramach cyklu *Muzea Jutra. Badania publiczności*, Stow. Muzealników Polskich (uczestnik debaty).

2022 IV – międzynarodowa konferencja *Wybory kobiet. Obecność Polek na uniwersytetach w XX w.*, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej (członek komitetu organizacyjnego konferencji).

2022 VIII 22 – 24 – międzynarodowa konferencja *The Power of Museums*, ICOM Prague 2022 (uczestnik konferencji).

2022 V – konferencja *Nowe relacje*, Polskie Forum Migracyjne i Tow. Inicjatyw Twórczych „ę” (uczestnik konferencji).

2022 X 26-28 – szkolenie *Projektowanie starości*, Tow. Inicjatyw Twórczych „ę”, Urle (uczestnik szkolenia).

2022 X-XII – *Muzealny think-tank. Współczesność, wspólność, współodpowiedzialność. Nowe strategie współpracy w dobie kryzysów*, MHŻP Polin, Europejskie Centrum Solidarności, BWA Wrocław (uczestnik szkolenia).

5. Wykaz przyznanych dotacji na działania o charakterze popularyzacyjnym i edukacyjno-badawczym:

PO DOKTORACIE:

2011 – realizacja projektu *Pies i wilk czyli o niepodległości dla najmłodszych*, dotacja Muzeum Historii Polski w ramach programu *Patriotyzm jutra* dla Fundacji Rodziny Józefa Piłsudskiego (projekt edukacyjny, kierownik projektu).

2013 – realizacja autorskiego projektu *Układanka na 4 ręce*, dotacja m.st. Warszawy dla Unia Teatr Niemożliwy (projekt edukacyjny, kierownik projektu)

2014 – realizacja autorskiego projektu *Nikt Inny*, dotacja m.st. Warszawy dla Unia Teatr Niemożliwy (projekt edukacyjny, kierownik projektu).

2017 – 2018 – realizacja programu *Stoję przed jakąś dziwną trąbką*, dwuletnia dotacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu *Edukacja kulturalna dla Fundacji Rodziny Józefa Piłsudskiego* (projekt edukacyjno-badawczy, kierownik projektu).

2017 – 2019 – realizacja autorskich projektów *Odczaruj Sulejówkę, Kołędy z Sulejówka i Planszówka z Sulejówka*, dotacja Muzeum Historii Polski w ramach programu *Patriotyzm Jutra* dla Towarzystwa Przyjaciół Sulejówka (projekt edukacyjny, kierownik projektu).

2018 – realizacja projektu *Wielość rzeczywistości*, dotacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu *Kultura dostępna* dla Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (projekt edukacyjno-badawczy, kierownik projektu)

2020 – realizacja projektu *Sulejówek po sąsiedzku* (cyfrowa wersja *Archiwum Społecznego Sulejówka*), dotacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu *Kultura cyfrowa* dla Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sulejówku (projekt edukacyjno-badawczy, współkierownik projektu).

2021 – realizacja projektu *Dziedzictwo w akcji*, dotacja Urzędu Marszałkowskiego dla Towarzystwa Przyjaciół Sulejówka (projekt edukacyjny, kierownik projektu).

2022 – realizacja autorskiego projektu *(Od)dźwięki*, dotacja Mazowieckiego Instytutu Kultury w ramach programu *Relacje od nowa* dla Muzeum Ziemi Błońskiej (wykonawca).

2022 – realizacja autorskiego projektu *Czy mnie słychać*, dotacja m.st. Warszawy w ramach programu *Kompetencje przyszłości* oraz dotacja Urzędu Marszałkowskiego w ramach *Strategii Rozwoju Kultury w województwie mazowieckim na lata 2015-2022* dla Stowarzyszenia Akademia Umiejętności Społecznych (projekt edukacyjno-badawczy, współkierownik projektu).

Podpis wnioskodawcy

B. Nessel-Lukasik